

PREZYDENT
MIASTA KALISZA

WKST.0003.4.2018

Kalisz, 14 marca 2018 roku

Pan
Grzegorz Chwiałkowski
Radny
Rady Miasta Kalisza

dotyczy: wystąpienia podczas sesji Rady Miasta Kalisza w dniu 1 marca br. dot. lokalizacji
pomnika Marszałka Józefa Piłsudskiego na terenie zabytkowego Parku Miejskiego.

Szanowny Panie Radny,

uprzejmie dziękuję za zabranie przez Pana Radnego głosu na temat upamiętnienia postaci i dokonań Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego. Jestem przekonany, że w bieżącym roku, kiedy to z racji jubileuszu 100-lecia odzyskania przez Rzeczpospolitą niepodległości, w sposób szczególny przywołujemy zdarzenia i bohaterów walk o naszą suwerenność narodową i państwową, zrodzona w kręgach społecznych idea budowy pomnika Józefa Piłsudskiego zostanie pomyślnie zrealizowana.

Działania związane z popularyzacją koncepcji budowy obelisku, jak również zbiórką funduszy na ww. cel oraz ustalenia ze służbami konserwatorskimi w zakresie usytuowania pomnika w zabytkowej przestrzeni Śródmieścia, prowadzi Komitet Społeczny. Na jego czele stoi pan Edward Prus, wiceprzewodniczący Rady Miasta Kalisza. Otrzymał on kopię wystąpienia Pana Radnego, a z przekazanej odwrotnie informacji wynika, że mieliście Panowie okazję podjąć już rozmowy w przedmiotowej sprawie.

Odnosząc się natomiast do uwarunkowań formalno - prawnych zaproponowanej przez Pana Radnego lokalizacji pomnika Marszałka Józefa Piłsudskiego w Parku Miejskim, pragnę uprzejmie poinformować, że ww. zieleniec objęty jest indywidualną ochroną konserwatorską. Wpisu do rejestru zabytków dokonano na podstawie decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 14.12.1964 roku nr 34/A [95/A]. Zgodnie z powyższym, ochronie podlega układ przestrzenny Parku, obiekty infrastruktury, a także drzewostan. A zatem, wszelkie działania planowane na tym obszarze wymagają zgody Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków. Umocowanie do ew. wystąpienia z wnioskiem jw. do WUOZ posiada wyłącznie Komitet Społeczny.

Jak mi wiadomo, jest on aktualnie na etapie uzgodnień z kierownikiem kaliskiej Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków dotyczących zarówno formy plastycznej pomnika, jak też jego lokalizacji umożliwiającej należyte wyeksponowanie oraz organizację w przyszłości wydarzeń o charakterze patriotycznym. Rozmowy zaś dotyczą posadowienia monumentu na skwerze u zbiegu ul. Śródmiejskiej i alei Wolności (Złoty Róg).

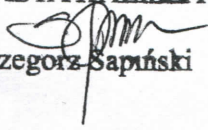
Niezależnie jednak od miejsca gdzie pomnik powstanie, jestem przekonany, że jego lokalizacja będzie godna Wielkiego Polaka - Współtwórcy naszej niepodległości.

Pragnę jednocześnie z satysfakcją zauważyć, że kaliszanie dostrzegają i wspólnym głosem wypowiadają się na temat realizacji projektu, jako wyrazu naszej wdzięczności i hołdu dla Józefa Piłsudskiego oraz świadectwa radości przeżywanej w związku z odzyskaniem przez Rzeczpospolitą bytu państwowego w 1918 roku.

Raz jeszcze dziękuję zatem Panu Radnemu za ww. wystąpienie.

Z poważaniem

PREZYDENT
MIASTA KALISZA

Grzegorz Sapiński

URZĄD MIASTA KALISZA
Grzegorz Chwałkowski
KANCLERIA OGÓLNA

Rachy
DNIA 01. MAR. 2018
Nr kor. 2018-03-00354
Ilość zał. Podpis

URZĄD MIASTA KALISZA
SEKRETARIAT PREZYDENTA
WPL.
DNIA 01. MAR. 2018
Nr kor.
Ilość zał. Podpis

Kalisz, dnia 01.03.2018 r.

Panie Przewodniczący, Panowie Prezydenci, Wysoka Rado i zgromadzeni goście.

Rozpoczynamy jubileusz 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości. Z uchwały Sejmu w 2017 roku wynika, że w sposób szczególny zostaną upamiętnione: Powstanie Wielkopolskie, Konfederacja Barska, a także walka o prawa kobiet. 11 listopada 1918 roku Polska powróciła na mapę świata, spełnił się więc sen wielu pokoleń Polaków. Droga do niepodległości prowadziła nie tylko przez walkę na polach bitew, ale także w zmaganiach o zachowanie ducha i majątku narodowego.

Jednym z Ojców niepodległości był Józef Piłsudski, wybitny przywódca Narodu Polskiego. My kaliszanie jesteśmy dumni, że Józef Piłsudski trzykrotnie odwiedził nasze miasto. 25 maja 1919 roku stacja kolejowa w Kaliszu była obleżona przez mieszkańców miasta, gdyż potwierdziła się zapowiedz, że na kaliskim dworcu dojdzie do spotkania „trzech Józefów” Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego z Józefem Dowbor - Muśnickim i Józefem Hallerem. Było to spotkanie robocze, którego celem było omówienie zjednoczenia polskich sił zbrojnych. Po tym ważnym spotkaniu Józef Piłsudski postanowił zwiedzić nasze miasto zniszczone w sierpniu 1914 roku. W wystąpieniu do mieszkańców Kalisza Józef Piłsudski apelował o wstępowanie do tworzącego się Wojska Polskiego. Apel ten odbił się szerokim echem w społeczeństwie Kalisza.

Ja chciałem przytoczyć przykłady patriotycznych postaw w środowisku sportowców a szczególnie w Kaliskim Towarzystwie Wioślarskim. Ten klub wioślarski istnieje od 1894 roku, jego założycielem i pierwszym prezesem był Józef Radwan, urodzony w Warszawie, absolwent Wydziału Prawa

Uniwersytetu Warszawskiego. W grudniu 1884 roku Józef Radwan przybył do Kalisza, gdzie rozpoczął pracę jako sędzia śledczy, a następnie dał się poznać jako dziennikarz, drukarz i prawnik. Już w 1893 roku redagował Gazetę Kaliską, którą wydawał własnym nakładem po otwarciu drukarni w 1899 roku. Józef Radwan wspierał również działalność księdza Wacława Blizińskiego, pisał recenzje teatralne. Józef Radwan był w Kaliszu przywódcą Narodowej Demokracji, w 1905 roku prowadził działalność polityczną. Podczas I Wojny Światowej wyjechał do Warszawy gdzie został mianowany radcą Prokuraturii Królestwa Polskiego. W czerwcu 1918 roku Józef Radwan powrócił do Kalisza, wydał Memoriał w sprawie odszkodowań niemieckich dla Kalisza. Historia która połączyła Józefa Radwana z Józefem Piłsudskim zapisana została w grudniu 1918 roku, kiedy wstąpił on do 29 Pułku Piechoty Ziemi Kaliskiej i prowadził nabór do wojska. Był także radnym miejskim, w jednym z referatów domagał się przewrót miasta województwa kaliskiego. W 1918 roku Józef Radwan przyczynił się do wzrostu popularności wioślarstwa w Polsce doprowadzając do zjednoczenia towarzystw i powstania Związku Polskich Towarzystw Wioślarskich, którego został pierwszym prezesem.

W tym czasie Józef Radwan kilkakrotnie spotykał się w Warszawie z Józefem Piłsudskim, co mogło mieć wpływ na późniejsze wystąpienie Związku Towarzystw Wioślarskich w 1920 roku z apelem o ochotnicze wstępowanie do armii polskiej. Kaliskie Towarzystwo Wioślarskie, zgromadziło kompanię ochotników liczącą 147 osób, na czele której stanął prezes KTW Józef Radwan. Należy zaznaczyć, że oprócz kompanii wioślarzy na apel obrony Ojczyzny powstały grupy ochotników harcerzy z Kalisza.

Udział kompanii wioślarzy KTW w wojnie bolszewickiej w 1920 roku została zapamiętana przez Marszałka Józefa Piłsudskiego. Podczas drugiej wizyty w Kaliszu 15 maja 1921 roku Marszałek brał udział w uroczystościach

wręczenia sztandaru 29 Pułkowi Strzelców Kaniowskich ufundowanego przez społeczeństwo Kalisza i Warszawy.

Józef Piłsudski dziękując za udział w wojnie polsko – bolszewickiej, w Kaliszu nadał szereg odznaczeń oficerom i żołnierzom. Po uroczystościach w ratuszu kaliskim J. Piłsudski udał się do siedziby Kaliskiego Towarzystwa Wioślarskiego i tam osobiście podziękował wioślarzom za udział w walkach. Był on zafascynowany także wynikami sportowymi tych samych wioślarzy, którzy powrócili z wojny i zaczęli walczyć na torfach wioślarskich w Warszawie, Bydgoszczy, Włocławku i Krakowie. Naczelnik Państwa podziwiał także przyrodę naszego parku, zasiadał w czasie spaceru na ławkach w rejonie siedziby klubu KTW i teatru. Trzeba dodać, że był oblegany przez tłumy kaliszan, którzy dziękowali mu za zwycięstwo nad bolszewikami.

Józef Piłsudski zwiedził przystań wioślarską i dał się ponieść falom Prosny na łodzi spacerowej w asyście wyróżnionych wioślarzy: Jana Dobrowolskiego, Radajewskiego (imię nieznane) i sternika Romana Rudzkiego. Marszałkowi asystowało szereg łodzi z wioślarzami i harcerzami.

Historię pobytu Naczelnika Państwa w kaliskim klubie wioślarskim przekazywał wioślarzom, do których ja się zaliczałem w latach 60-tych (jestem nadal członkiem KTW), ówczesny prezes zarządu klubu Emil Sztark, urodzony 17 marca 1895r roku w Stawiszynie. Studiował na Politechnice Lwowskiej następnie został absolwentem Politechniki Warszawskiej. W Wojsku Polskim był zmobilizowany od 1919 roku, służył w 19 Dywizji Piechoty, w 3 Pułku Strzelców Konnych, 23 Pułku Ułanów Grodzieńskich. Emil Sztark w II Wojnie Światowej zmobilizowany do 29 Pułku Strzelców Kaniowskich, miał stopień porucznika, pseudonim „Mocny”, w latach 1940-1941 był Komendantem Inspektoratu Rejonowego Kalisz w Okręgu Łódzkim ZWZ. 6 marca 1941 r. został aresztowany i osadzony w obozie Auschwitz a następnie przewieziony do obozu w Gross-Rosen i do obozu Dora, gdzie został uwolniony przez wojska amerykańskie w dnia 6 maja 1945 r. Był odznaczony Krzyżem Walcznych, Medalem Niepodległości, Złotym Krzyżem Zasługi i Krzyżem Armii Krajowej. Po wojnie powrócił do prowadzenia swojej fabryki mydła w Kalisza, która dekretem Bieruta w 1957 roku została mu zabrana. Emil Sztark jako honorowy prezes KTW zawsze był blisko młodzieży, wspominał na spotkaniach z nami historię dążenia Polski do niepodległości. Zmarł nagle 1 maja 1972 roku, podczas marszu w pochodzie pierwszomajowym, gdzie szedł z zawodnikami klubu KTW.

Szanowni Państwo,

nie można zapomnieć o bracie Emila Sztarka – Edwardzie, urodzonym 10 lipca 1898 roku w Stawiszynie, absolwencie Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie, który w I Wojnie Światowej walczył w Legionach Polskich a po odzyskaniu niepodległości wraz z wioślarzami kaliskimi brał udział w wojnie polsko - bolszewickiej w stopniu porucznika. Edward Sztark był wybitnym wioślarzem w okresie międzywojennym należał do tzw. „Brylantowej Osoby”,

która zwyciężała na polskich torach regatowych. W czasie II Wojny Światowej walczył w 29 Pułku jako dowódca kompanii CKM. Podczas wojny obronnej ślad po nim zaginął. Po odkryciu zbiorowych mogił w Lesie Katyńskim znaleziono jego zwłoki wraz z dokumentami, metryką chrztu, listami do rodziny, (zarejestrowano identyfikację pod numerem PCK (AM)00369). Pośmiertnie został odznaczony Krzyżem Kampami Wrześniowej 1939.

Szanowni Państwo,

przedstawiając te trzy życiorysy Józefa Radwana i braci Starków z Kaliskiego Towarzystwa Wioślarskiego chciałem wykazać, że byli oni związani z Józefem Piłsudskim poprzez ich udział w walkach w wojnie polski – bolszewickiej.

Trzeci pobyt Józefa Piłsudskiego w Kaliszu miał miejsce 6 i 7 sierpnia 1927 roku. Przybył on na zjazd Związku Legionistów, jego żona wzięła udział w odsłonięciu pomnika legionistów w Szczypiornie, a Józef Piłsudski w ratuszu otrzymał tytuł „Honorowego Obywatela Miasta Kalisza”. Odwiedził także kaliskich wioślarzy i nieopodal siedziby klubu w Parku Miejskim brał udział w sadzeniu dębu szypułkowego, czym kaliszanie upamiętnili jego kolejny pobyt.

Panie Przewodniczący, Panowie Prezydenci, Wysoka Rado

zwracam się z wnioskiem, aby pomnik Naczelnika Państwa powstał na terenie Parku Miejskiego w Kaliszu obok dębu, posadzonego 7 sierpnie 1927 roku. Alejkami kaliskiego parku Józef Piłsudski przechadzał się w czasie każdego pobytu, tu siadywał na ławkach w otoczeniu zieleni, tu pływał na łodzi w asyście kaliskich wioślarzy. Drzewa w tym miejscu rosną te same co wówczas, a

alejkami spacerują kaliszanie, pielgrzymi i turyści przybywający do naszego miasta.

Proszę też wszystkich tu obecnych na Uroczystej Radzie aby wskresili pamięć o Józefie Radwanie, Emilu i Edwardzie Sztark, którzy tak wiele wnieśli do historii miasta, kraju i walczyli pod wodzą Marszałka Józefa Piłsudskiego.